

ΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ.

Λογίδια Μαθητῶν τοῦ Φρανκιστηρίου τῆς Χάλκης [ἐπὶ τοῦ μακαρίτου Αβραμίου Ὁμηρόλου] μᾶς διευξύνθησαν κατ' αὐτὸς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, τινὰ τῶν ἰσχυρῶν ευχαρίστως καταχωροῦμεν εἰς τὴν σειράν τῆς Φιλολογίας, καὶ ὅσον μάλιστα ἀποτείνονται εἰς Φιλολογικὰ ἀντικείμενα.

“Μέγα καὶ ἐξκίσιον ὁ ἄνθρωπος,” ἔλεγεν ὁ Σολομῶν, μέγαν καὶ ἐξαίσιον τὸν εὐρίσκομεν τῶν ἄνδρῶν ἂν μικρὸν τι σκεφθῶμεν. Ἀπὸ τὴν αἰόλου βάρβαρον καὶ κτηνώδη κατάστασιν ἐπροόδευσεν εἰς τόσῃν εὐγένειαν, καὶ εἶν' εἰς τόσον ὕψος νοητικῆς τελειότητος. Ἐνῶ πρότερον μήτε μικρὰν καλύβην νὰ κτίσῃ ἠδύνατα διὰ νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τὰς ταλαιπωρίας τὰς ἐκ μεταβολῶν τῆς ἀτμοσφαιρας, δὲν λέγω ὅτι ἐγένεν ἰκανὸς νὰ οἰκοδομῇ παλάτια καὶ ἄλλα ἀριστουργήματα τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, καὶ ὅτι ἀπέκτησε θησαυρὸν ἀκένωτον γνώσεων τῶν ἐπὶ τῆς σφαιρας τοῦ ἀντικειμένων, οὔτε ὅτι ἐξίχνευε τὰ ἄσηλα τῆς φύσεως, ἀλλ' ἐτόλμητεν ἤδη νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ μετρᾷ τὰς διαστάσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων, καὶ τὸ ἐκατόρθωσεν, οὐδ' εὐχαριστεῖται εἰς αὐτὰ πλέον, ἀλλὰ ζητεῖ πτησιν ὁ ἄρπετος, καὶ ἀνάβασιν σύσωμον εἰς τὰ οὐράνια ὁ χωϊκὸς καὶ ἐπίγειος. Τίς ἀράγε εἶναι ἡ ἀρχὴ ἢ ὁδηγήσασα αὐτὸν εἰς τοιούτων ὑψηλῶν ἀντικειμένων γνώσιν; Τί συνέτεινεν εἰς τὴν πρόοδον καὶ τελειοποίησιν τῶν τεχνῶν ὅσαι προάγουσι τοιαῦτά του ἀποτελέσματα; Τίς μαγικὴ ῥάβδος ἐψαυσε τοὺς ζῶντας καὶ ἀνθρωπομόρφους καὶ τοὺς κατέστησεν ἀνθρώπους; Διὰ τί.ος ὁ ὑλικὸς κατεστάθη νοερός καὶ ἐμέθεξεν ἀπὸ αὐλότητος; Σύντομος εἶναι ἡ ἀπόκρισις· ἓν εἶναι τὸ μῶλυ, τὸ ὁποῖον μεταβάλλει τοὺς τῆς Κίρκης χοίρους εἰς λογικοὺς ἀνθρώπους. αἱ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ.

Μηδεὶς ἀγεωμέτρητος εἰσίτω ἔγραψε πρὸ τῶν Πυλῶν τῆς Ἀκαδημίας ὁ Πλάτων. Δὲν εἶναι παράδοξον, ἂν ὁ μέγας νοῦς ἐκεῖνος ἠθέλησεν νὰ φανερώσῃ μὲ τοῦτο, ὅτι ὁ μὴ εἰδώς τὰς ἐπιστήμας δὲν δύναται νὰ φιλοσοφήσῃ, διότι καὶ ἐγνώριζεν ὅτι τὸ ἓν εἶναι προαδευτικὸν τοῦ ἄλλου.

Δέν εἶναι παράδοξον, λέγω, ἐνῶ οὐδέν ἔργον ἀνθρώπινον
 οὔτε φυσικόν ὑπάρχει, τὸ ὅποῖον νὰ μὴ ᾖ θε-
 μελιωμένον ἐπάνω εἰς ἐπιστήμην καὶ νὰ μὴ κανονίζε-
 ται ἀπ' αἰτῶν καὶ συντηρῆται. Ἄρχισε ἂν θίλῃς ἀπὸ
 τὰ ἀφελῆ καὶ ἀτελῆ παίγνια τῶν παιδαρίων, διάβαινε εἰς
 ὅλας τὰς ἡλικίας τῶν ἀνθρώπων, διάτρεχε ὅλας τὰς ἀγο-
 ραίους καὶ βαναύσους τέχνας, ὅλας τὰς καλὰς καὶ ἔλευ-
 θέρας, προχώρει ἕως τὴν αἶψα καὶ φόνον στάζοντα στρα-
 τόπεδα, ἔμβαινε εἰς τὴν ταμεῖα ἢ εἰς τὰς συνεδριάσεις
 τῶν πολυτρόπων πολιτικῶν, εἰσελθε εἰς τὰ διδασκῆρια,
 βλέπε τὸν Ἀστρονόμον, ἀκολούθει τὸν Ναύτην, ἀνάβα με-
 τὸν ἀεροπόλον, εἰς τὸ μεστουράνιον, καὶ θέλεις ἀπαντᾶν
 παντοῦ τὴν Μαθηματικὴν, παντοῦ τὴν Φιλοσοφίαν νὰ δι-
 ευθετῶσι καὶ νὰ διατάττωσιν αὐτὰ καὶ νὰ εὐρίσκωσι καὶ
 κύματα νεώτερα. Πῶς εὐδοκίμεῖς ἔμπορε εἰς τὸ ἔμπόρτον;
 διὰ τῆς ἀκριβείας εἰς τοὺς λογισμοὺς, ἡγουν τῆς Ἀριθμη-
 τικῆς, καὶ διὰ τῶν γνώσεων τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν
 πραγματειῶν, ἡγουν διὰ τῆς Φυσικῆς καὶ Χημείας, καὶ
 τῶν τόπων καὶ τῶν χωρῶν ὅπου τὰ γεννῶσι, τὰ ὅποια
 διδάσκει ἡ Γεωγραφία. Πῶς εὐτυχεῖς εἰς τὴν τέχνην σου
 τεχνίτα; ἂν ἐξεύρω καλὰ τὰς φυσικὰς ιδιότητας τῆς ὕ-
 λης μου, ὁ ράπτῃς τῶν ἱματίων, ὁ σκυτοτόμος τῶν δερμά-
 των, ὁ τέκτων καὶ ξυλουργὸς τῶν δένδρων καὶ ξύλων καὶ
 λίθων καὶ ἄλλων, ὅσα διδάσκει ἡ φυσικὴ ἱστορία, καὶ ἂν
 φυλάττω ἀκριβῶς τοὺς κανόνας, ὅσους ἐφεῦρεν ἡ πεῖρα διὰ
 φιλοσοφικῆς παρατηρήσεως. Πῶς διοικεῖτε χώρας καὶ
 ἔθνη καὶ βασιλεία οἱ ἀγκυρῶντες ἄρχεῖν τῶν ἔθνων; καθα-
 ρῶς μόνον διὰ φιλοσοφίας θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς.
 Πῶς γίνεσθε ἀνώτεροι τῶν ὁμοίων σας καὶ κύριοι τῆς
 ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου τῶν; Δί' ἐπιστημῶν. Πῶς ὁ-
 μονοεῖτε ἀνθρώποι μεταξὺ σας; Πῶς εὐθύμεῖτε; πῶς
 εὐτυχεῖτε; Πῶς ἀνατρέφεις ὡ γονεῦ τὰ τέκνα σου; Πῶς
 ὁ κύριος τῶν δούλων σου; Πῶς ὁ διδάσκαλος τοὺς μαθη-
 τὰς σου; Ὁ ἄρχων τὸ ὑπήκοόν σου; Ὁ οἰκοδεσπότης
 τοὺς ἐργάτας. ἢ καὶ ὁ ποιμὴν τὰ πρόβατά σου; Πῶς ζῆ.

τε καὶ ἐνεργεῖτε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι; ἐπειδὴ παντοῦ ἐνεργεῖ ὁ ἄνθρωπος διὰ τοῦ νοῦς καὶ εἰς ὅλα τὸν χρησιμεύουν ὡς ὕλη τὰ Φυσικά. Πράττει ὅλα καὶ εὐδοκίμει εἰς ὅλα, διὰ νοητικῶν καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν, διὰ Φιλοσοφίας καὶ Μαθηματικῆς. Εἶναι πλέον ἀνάγκη νὰ μνημονεύσωμεν τὴν ἀποσοβοῦσαν τὰς νόσους καὶ τὸν θάνατόν αὐτὸν Ἰατρικὴν, τὴν ἀναμοχλεύουσαν ὅλας τὰς ὕλας τῆς φύσεως Χημείαν, τὴν κανονίζουσαν ὅλα Φυσικὴν, τὴν διδάσκαλον τῆς ἀνθρωπότητος Ἱστορίαν; αἱ μητέρες καὶ ἀδελφαὶ τούτων εἰν' αἱ κυρίως λεγόμεναί ἐπιστήμαι. Στοχάζεται τις ἀναγκαῖον νὰ ῥηθῆ καὶ μικρὸς τις λόγος πλέον; πόσον ἐκπιπτουσὶν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν ὅσοι δὲν ἀποκτῶσιν ἐπιστήμας ἢ κατὰ θεωρίαν διὰ νὰ εὐδοκίμῶσιν εἰς πολλὰ, ἢ κατὰ πράξιν διὰ ν' ἀποκτήσωσι μίαν τέχνην.

Νέοι φιλεπιστήμονες! ἰδού ὁποῖας παντόδυνάου μαθήσεως διδάσκεσθε τὰ στοιχεῖα ἐπιμελούμενοι τὰς ἐπιστήμας. Ἐὰν δὲ ἦναι ἀλήθεια ἀναντίρρητος, ὅτι εἰς ὀπιθὸν ἔθνος εἶναι πολλοὶ ἰδιῶται εὐτυχεῖς, ἐκεῖνοὶ ἵναί καὶ εὐδαιμονέστατοι, εὐτυχεῖς δὲ εἶναι οἱ ἐπιστήμονες, πόσῃν δὲν προμηθεύετε γενικῶς εὐδαιμονίαν εἰς τὸ ἔθνος σας, προβαίνοντες ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὰς αἰωνίους ἀληθείας ταύτας, καὶ προετοιμαζόμενοι οὕτω, νὰ ἐξέχητε εἰς πᾶν ἐπιχείρημα καὶ ἐπάγγελμα; Ἐνθυμήθητε πρὸς ὀλίγον τοὺς ἀρχαίους Αἰγυπτίους εἰς πῶτον ὕψος δόξης καὶ βαθμὸν εὐτυχίας εἶχον ὑψωθῆν ἐπιμελούμενοι τὰς ἐπιστήμας, ὥστε μικρὰ τινα λείψανα τῶν μεγάλουργιῶν των, ὅσα φυγόντα τὸ τοῦ πανωλέθρου χρόνου δρέπανον, ὄχι μόνον θεωροῦνται ὡς ἔργα ὑπὲρ ἄνθρωπον, ἀπὸ τοὺς ἐκπεσόντας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας ἀπογόνους των, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατόχους πάσης γνώσεως Εὐρωπαϊοὺς ἐκπλήττουσι. Τί νὰ διατρίβω ὑπὸ συνάπτων ἐνταῦθα καὶ Χαλδαίους, Βαβυλωνίους, Ἰνδοὺς, Ἀραβας, καὶ ἄλλους ὅσοι οὔτε δι' εὐκαρπίαν γῆς, οὔτε διὰ πλῆθος ἀριθμοῦ των, οὔτε δι' ἀνδραγαθίαν καὶ πολεμικὴν ἐμπει-

ρίαν μνημονεύονται εἰς τὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν ὁποίαν ἀπέκτησαν εἰς φυσικὰς καὶ νοεράς γνώσεις πρόσ-
 δον; Δίκαιον τὸ νὰ σᾶς ἐνθυμίζω καὶ τὴν ἀρχαίαν τῆς
 Ἑλλάδος λαμπρότητα, ἐνῶ δὲν λανθάνει κανένα σας καὶ
 τὸ ἐξεύρετε καλλίτερά μου ὅτι εἰς τὸ διάστημα τῶν
 αἰώνων πολεμικώτερα τῶν Ἑλλήνων ἐφάνησαν ἴσως καὶ
 ἄλλα ἔθνη καὶ ὀρμονώστερα, πλουσιώτερα πλεῖστα καὶ
 πολυαριθμώτερα. Σοφίαν μόνον εἶχον οἱ Ἕλληνες ὑπὲρ
 τὰλλα καὶ δόξαν ἀφῆκαν αἰώνιον καὶ ἀνυπέρβλητον ὁποί-
 αν δὲν ἤμπόρεσε ν' ἀποκτήσῃ κανέν ἔθνος ποτὲ μέχρις
 αὐτοῦ, ἥτις καὶ διαμένει ἀθάνατος. Οὐδὲ τὴν σοφὴν Ευ-
 ρώπην ἔχει νὰ σᾶς εἶπῃ τις εἰς παράδειγμα, ἐνῶ βλέπε-
 τε πόσον ὑπερέχουσι μεταξύ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, πῶς
 οἱ κάτοικοι τῶν λοιπῶν ἀφωτίστων χωρῶν τῆς Οἰκουμέ-
 νης " Θεοὺς ὡς εἰσαρώσωσιν αὐτοὺς "

Καὶ ἡ φύσις καὶ ἡ τύχη, φίλοι ἀδελφοί, σᾶς ἐπαρρη-
 σίασε τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὴν τῶν ἐπιστημῶν ἀπόκτησιν
 μέσα. Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἔχει ὡς προνόμιον ἰδι-
 αίτερον τὴν εὐφυΐαν, εἰσθε δὲ καὶ ἀπόγονοι τῶν διὰ τῆς
 παιδείας κλεισθέντων ἀνδρῶν. Εὐρίσκεσθε εἰς τὸ ἄνθος
 τῆς ἡλικίας σας, καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ἀντιληπτικῶν δυ-
 νάμων. Ὅποιον εὐρύχωρον καὶ ἐνδρῶμον στάδιον ἐκ-
 παιδεύσεως! Ἰδιόνομιας χαρακτηριστικὸν εἶναι νὰ ζητῶ-
 μεν μαθήσεις καὶ γνώσεις. Ἄλλα ἔθνη φαίνονται ἐνα-
 σχοσόμενα εἰς ἄλλα, οἱ ἄγριοι μένουσιν εἰς ἀμάθειαν· οἱ
 Σκίθαι κατακτῆταις ἐπιθυμοῦσιν, ἄλλοι ὑλικά φρονοῦσιν,
 ἄλλοι ἀεροβατοῦσιν, οἱ Ἰουδαῖοι σημείον αἰτοῦσιν, οἱ
 Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσι. Σοφίαν ζητοῦμεν, ἀδελφοί
 ἡμεῖς, διὰ σοφίαν μᾶς ἔχει δημιουργημένους ἡ φύσις.
 Ἄς τρέχωμεν λοιπὸν ὅπου μᾶς ἐλαύνει τὸ φυσικὸν μας
 ἰδίωμα. Ἄς ὑπακούσωμεν εἰς τὴν ἕψιστον ἐκείνην χεῖρα
 ἥτις μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τοιαύτην εὐδαιμονίαν. Ὁ χορηγὸς
 παντὸς καλοῦ ἠεὶ δόκησε νὰ εὐδαιμονήσῃ πάλιν τὸ ἔθνος
 μας διὰ τῆς σοφίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν. Ἄς μὴ
 χάνωμεν τὴν ἕραν νὰ γενῶμεν σοφοὶ καὶ ἐπιστήμονες, διὰ

νά ταχύνωμεν δι' αὐτῶν καὶ τὴν ἰδικήν μας μερικὴν καὶ τὴν τοῦ ἔθνους γενικὴν εὐδαιμονίαν.

ΚΟΛΟΣΣΑΙΚΟΥ ΑΝΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

ΔΕΝΔΡΑ.

Εἰς πολλὰ τῶν προϊόντων τῆς εὐχαριστεῖται ἐνίοτε ἡ Φύσις ν' ἀναπτύσσει ὑπερεξαίσιον μεγαλοπρέπειαν καὶ ἰσχὺν, ὥστε νὰ ἐκπλήσσει τῶντι τὸ ὄμμα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ διεγείρῃ δικαίως εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν Ὑψίστον Δημιουργὸν τῶν Ἀπάντων.

Ἐντὸς τοῦ φυτικῆ βασιλείου ἔστρωσαν παραδείγματα τὰ ἐφεξῆς. — Εἰς Κογγῶ (Ἀφρικ.) εὐρίσκεται τοσοῦτον ἔξαισιον μεγέθους δένδρον, Βαοβὰβ καλούμενον, ὥστε μόλις εἴκοσι μαῦροι ὁμοῦ δύνανται νὰ τὸ ἀγκαλισθῶσι. Παρεκτὸς δὲ τούτου ἔχει καὶ ἄλλας πολλὰς ἀξιολόγους ιδιότητας, διὸ καὶ τιμᾶται τὰ μέγιστα παρὰ τῶν κατοίκων τοῦ τόπου, καὶ θεωρεῖται ὡς οὐράνιον ὄν. Ὁ καρπὸς του (ὅστις τοσοῦτον ὀγκώδης εἶναι ὥστε, διὰ τῆς πτώσεώς του, δύναται νὰ ἐπιφέρῃ κίνδυνον) παρέχει ἀγρίαν μὲν, ἀλλὰ καὶ οὐσιώδη τροφήν, εἰς καιρὸν πείνης μάλιστα. Ἐκ δὲ τοῦ κελύφου αὐτοῦ κατασκευάζουσι στερεὰ ἀγγεῖα, διὰ τῆς στάκτης τῶν ξύλων τοῦ δένδρου κάμνουσι σαπῶνιον, καὶ ἐκ τῆς φλοιᾶς αὐτοῦ, τέλος, σχοινία, χονδρὰ πανία καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς χρῆσιν τῶν πενήτων, καὶ στυππεῖα διὰ τὰ πυροβόλα. Αἱ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δὲ τοῦ δένδρου γιγνόμεναι κοιλότητες ἔχουσι ὕδωρ ἐξαρκοῦν νὰ καταπαύσῃ τὴν δίψαν διὰ μίαν ἡμέραν ἀρκετῶν χιλιάδων ἀνθρώπων. Ὑπόκειται ὁμοίως τὸ δένδρον ταῦτο εὐκόλως εἰς σῆψιν, διὸ καὶ οἱ Μαῦροι δὲν κατασκευάζουσι διόλου τὰς καλύβας τῶν ὑπ' αὐτό.